

УДК 378.147:61

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОСНОВИ КОСМЕТИЧНОЇ ХІРУРГІЇ” СТУДЕНТАМ V КУРСУ
ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 7.110202
“ТЕХНОЛОГІЯ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ” НА КУРСІ
КОМБУСТИОЛОГІЇ КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА ОПЕРАТИВНОЇ
ХІРУРГІЇ З ТОПОГРАФІЧНОЮ АНАТОМІЄЮ ТДМУ ІМЕНІ
І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО**

Н. В. Гуда, В. В. Бігуняк

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

**PECULIARITIES OF TEACHING “BASICS OF COSMETIC SURGERY”
DISCIPLINE FOR V YEAR STUDENTS OF FACULTY OF PHARMACY
WITH SPECIALIZATION 7/110202 “TECHNOLOGY OF PERFUME AND
COSMETIC MEANS” ON THE COMBUSTIOLOGY COURSE OF THE
DEPARTMENT OF GENERAL AND OPERATIVE SURGERY WITH
TOPOGRAPHIC ANATOMY OF TSMU BY I. YA. HORBACHEVSKY**

N. V. Huda, V. V. Bihuniak

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

Стаття розкриває основні положення навчальної програми з предмета “Основи косметичної хірургії” для студентів V курсу фармацевтичного факультету зі спеціальності 7.110202 “Технологія парфумерно-косметичних засобів”, адаптованої до умов роботи базового відділення опікової травми та пластичної хірургії, напрямків наукової та практичної діяльності викладачів курсу комбустіології кафедри загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією ТДМУ імені І. Я. Горбачевського.

This article focuses on the most important provisions of the educational program on “Basics of cosmetic surgery” discipline for V year students of faculty of Pharmacy with specialization 7/110202 “Technology of perfume and cosmetic means” which was adapted to the basic department of combustiology and plastic surgery and to practical activity of teachers of Combustiology course of the department of General and Operative Surgery with Topographic Anatomy of TSMU by I. Ya. Horbachevsky.

Вступ. У 2006 році Міністерством охорони здоров'я України, Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти затверджено програму навчальної дисципліни “Основи косметичної хірургії” спеціальності 7.110202 “Технологія парфумерно-косметичних засобів” для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. У ТДМУ викладання цього предмета для студентів V курсу фармацевтичного факультету покладено на курс комбустіології кафедри загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією на базі обласного відділення опікової травми та пластичної хірургії.

Метою дисципліни “Основи косметичної хірургії” є надання студентам теоретичних знань та формуван-

ня практичних умінь з основних принципів і методів косметичної та пластичної хірургії щодо корекції природжених та набутих вад, дефектів і деформацій тіла, а також обґрунтування й раціональне використання препаратів, засобів, процедур гігієнічного і лікувального косметичного догляду за шкірою, її додатками при підготовці пацієнтів до пластичних операцій, а потім в післяопераційному та реабілітаційному періоді [1].

Нашою метою було адаптувати затверджену навчальну програму для вивчення предмета “Основи косметичної хірургії” до умов роботи базового відділення та напрямків наукової та практичної діяльності викладачів курсу комбустіології. А також адаптувати її до викладання в умовах кредитно-модульної систе-

ми. Адже саме врахування вищеназваних умов є запорукою забезпечення оптимального подання студентам як теоретичних знань так і практичних навиків.

Основна частина. Відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик та чинного діючого законодавства студенти - випускники спеціальності “Технологія парфумерно-косметичних засобів” можуть працювати в косметичних клініках та салонах, на косметичних заводах і фабриках, в митних та сертифікованих лабораторіях з питань якості косметичних засобів та їх раціонального застосування, в аптеках, фармацевтичних фірмах, сфері косметичного і фармацевтичного бізнесу. Працюючи над адаптацією робочої програми з предмета “Основи косметичної хірургії”, ми керувалися насамперед потребою у конкретних знаннях та навиках в зв’язку з майбутньою професією, а також можливостями та кваліфікаційним науковим рівнем викладачів курсу.

Враховуючи те, що вагомим напрямом хірургічної практики викладачів курсу є здійснення пластичних оперативних втручань, і те, що наукова діяльність професорсько-викладацького складу курсу пов’язана зі створенням та застосуванням абсолютно нових, запатентованих засобів медичного призначення, під час викладання предмета існує можливість набуття студентами необхідних практичних навиків.

Отже, навчальна програма з предмета “Основи косметичної хірургії”, яка викладається для студентів V курсу фармацевтичного факультету зі спеціальності ТПКЗ розрахована на 54 навчальних години. З них 9 – лекційних і 45 – практичних годин. Викладання та оцінювання проводиться за кредитно-модульною системою, прийнятою для усіх курсів та предметів ТДМУ. В кінці проводиться недиференційований залік.

Нижче наведено елементи адаптованої нами навчальної програми з предмета, а саме тематичний план лекцій та практичних занять, перелік теоретичних питань, які обговорюються під час практичних занять, а також перелік практичних навиків, які є обов’язковими для освоєння студентами.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ З ПРЕДМЕТА “ОСНОВИ КОСМЕТИЧНОЇ ХІРУРГІЇ”

ДЛЯ СТУДЕНТІВ V КУРСУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “ТЕХНОЛОГІЯ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ”

1. Введення в дисципліну. Історія естетичної хірургії. Ідеал краси. Психологічні аспекти естетичної хірургії. Відбір пацієнтів для оперативних втручань і їх типи в

пластичній хірургії. Підготовка пацієнтів до операції.

2. Види реконструктивних та косметичних операцій. Технічні прийоми і операційна техніка в пластичній хірургії.

3. Пластичні операції на голові, обличчі та шиї. Догляд за хворими в післяопераційний період.

4. Естетичні операції на грудях, животі, кінцівках. Інші види косметичних втручань. Догляд за хворими в післяопераційний період.

5. Стівбурові клітини – медицина майбутнього. Джерела, функціональні типи клітин, вимоги до забору, збереження та використання. Препарати на основі плаценти. Перспективи їх використання в косметології.

6. Профілактика та корекція рубцевих деформацій.

7. Технологія виготовлення ксенотрансплантатів шкіри свині і ксенодермального субстрату. Їх використання в пластичній хірургії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ПРЕДМЕТА “ОСНОВИ КОСМЕТИЧНОЇ ХІРУРГІЇ”

ДЛЯ СТУДЕНТІВ V КУРСУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ “ТЕХНОЛОГІЯ ПАРФУ- МЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ”

1. Введення в дисципліну. Загальні терміни та поняття в естетичній та реконструктивній хірургії. Історія естетичної хірургії. Історичні аспекти ідеалу людської краси.

2. Психологічні аспекти естетичної та реконструктивної хірургії. Етика і деонтологія в хірургічній косметології. Перша та наступні консультації. Типи пацієнтів у практиці хірурга-косметолога. Пацієнт та його оточення. Відбір пацієнтів для оперативних втручань. Естетичні та технічні проблеми, що стоять перед хірургом-косметологом.

3. Види реконструктивних та косметичних операцій. Особливості технічних прийомів і операційної техніки в пластичній хірургії.

4. Пластичні операції на голові, обличчі та шиї.

5. Естетичні операції на грудях, животі, кінцівках. Ліпосакція.

6. Косметичні, гігієнічні та лікувальні заходи в процесі підготовки шкіри пацієнтів до косметичних та пластичних операцій. Обґрунтування та раціональне застосування косметичних, лікувальних препаратів і процедур догляду за шкірою з метою збереження більш тривалого ефекту після косметологічних операцій.

7. Стівбурові клітини – медицина майбутнього. Джерела, функціональні типи клітин, вимоги до забо-

ру, збереження та використання. Препарати на основі плаценти. Перспективи їх використання в косметології.

8. Профілактика та корекція рубцевих деформацій. Малоінвазивні косметичні та реконструктивні процедури (ін'єкційні методики, кріодеструкція, дермабразія).

9. Технологія виготовлення ксенотрансплантатів шкіри свині та ксендермального субстрату. Їх використання в пластичній хірургії.

**КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ
З ПРЕДМЕТА "ОСНОВИ КОСМЕТИЧНОЇ
ХІРУРГІЇ"**

**ДЛЯ СТУДЕНТІВ V КУРСУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "ТЕХНОЛОГІЯ ПАРФУ-
МЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ"**

1. Терміни та поняття в пластичній хірургії.
2. Основні моменти історії косметичної хірургії.
3. Формули краси.
4. Найпопулярніші процедури для жінок та чоловіків.
5. Шляхи розвитку сучасної естетичної хірургії.
6. Роль зовнішності в житті людини.
7. Вплив старіння на зовнішній вигляд. Фото старіння.
8. Вплив травм та захворювань на зовнішній вигляд.
9. Деонтологія в пластичній хірургії.
10. Психологічні типи пацієнтів у практиці хірурга-косметолога.
11. Постопераційна депресія при косметичних маніпуляціях.
12. Консультації перед естетичною операцією. Загальна підготовка пацієнта перед косметичним оперативним втручанням.
13. Планування пластичної операції. Маркування операційного поля.
14. Косметичні, гігієнічні та лікувальні заходи під час підготовки шкіри пацієнтів до косметичних та реконструктивних операцій.
15. Обґрунтування та раціональне застосування косметичних, лікувальних препаратів та процедур догляду за шкірою для збереження більш тривалого ефекту після косметичних операцій.
16. Моменти історії реконструктивної хірургії.
17. Класифікація трансплантацій.
18. Класифікація пластичних оперативних втручань.
19. Пластика місцевими тканинами. Індійський метод пластики.
20. Пластика віддаленими тканинами. Італійський метод пластики.

21. Вільна аутодермопластика. Інструменти для взяття аутоклаптів.

22. Післяопераційний догляд за вільним трансплантатом.

23. Класифікація основних видів косметичних процедур та оперативних втручань на обличчі та шиї.

24. Дермабразія. Види. Мікродермабразія.

25. Мезотерапія. Ботокс.

26. Види ліфтингу. Круговий повний ліфтинг обличчя та шиї. Показання. Техніка. Відновний період.

27. Дерматензія.

28. Блефаропластика. Отопластика. Ринопластика. Показання. Техніка. Період реконвалесценції.

29. Операції із збільшення молочних залоз. Методики, матеріали (імплантати), ускладнення.

30. Підтяжка та зменшення молочних залоз.

31. Види ліпосакцій. Показання, протипоказання, методики.

32. Абдомінопластика.

33. Косметичні операції на верхніх та нижніх кінцівках.

34. Визначення типу шкіри та плану косметичних, лікувальних та гігієнічних процедур, необхідних перед проведенням естетичних операцій.

35. Підготовка шкіри пацієнта до косметичних оперативних втручань на обличчі.

36. Особливості проведення перев'язок у хворих після ряду пластичних операцій.

37. Використання косметичних, лікувальних препаратів і процедур догляду за шкірою в ранній післяопераційний період.

38. Рекомендації для пацієнтів при виписці зі стаціонару щодо проведення курсу косметологічних процедур з метою збереження більш тривалого ефекту після косметологічних операцій.

39. Властивості стовбурових клітин.

40. Медичне застосування стовбурових клітин.

41. Джерела стовбурових клітин.

42. Схеми організації процесу заготовки і лабораторних досліджень джерел стовбурових клітин.

43. Український банк біологічних об'єктів.

44. Перспективи використання препаратів плаценти в косметології.

45. Фази заживлення рани.

46. Класифікація рубців.

47. Фактори, які визначають ріст рубців.

48. Післяопікові рубці і контрактури. Профілактика.

49. Способи лікування гіпертрофічних та келоїдних рубців.

50. Методи першої лінії. Їх характеристика.

51. Методи другої лінії. Їх характеристика.

52. Методи третьої лінії. Їх характеристика. Ефективність лікування рубця.

53. Етапи виготовлення ксенотрансплантатів шкіри свині.

54. Використання ксенотрансплантатів при поверхневих опіках та ранах іншої етіології.

55. Використання ксеноклаптів для лікування глибоких опіків та ран іншої етіології.

56. Ефективність використання подрібненого ксенодермального субстрату шкіри свині при різних патологічних станах у вигляді препарату для ведення ран та харчової добавки.

57. Роль ксенотрансплантатів та ксенодермального субстрату у досягненні кращих естетичних результатів лікування ран різної етіології.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК З ПРЕДМЕТА “ОСНОВИ КОСМЕТИЧНОЇ ХІРУРГІЇ” ДЛЯ СТУДЕНТІВ V КУРСУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ “ТЕХНОЛОГІЯ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ”

1. Вміти проводити косметичний, гігієнічний та лікувальний догляд за шкірою і її придатками під час підготовки до косметичних операцій та після них.

2. Вміти проводити перев'язки та здійснювати деякі маніпуляції з метою післяопераційного догляду.

З вищенаведеного зрозуміло, що створена навчальна програма охоплює широке коло питань щодо історичних аспектів розвитку косметичної хірургії, психологічних моментів, які виникають в практиці хірурга-косметолога, характеристики різних видів естетичних оперативних втручань. Підготовку до проведення в майбутньому консультативної роботи з пацієнтами різних психологічних типів, надання допомоги при післяопераційних депресіях студенти здійснюють під час роботи безпосередньо з пацієнтами відділення під час курування їх в палатах чи під час перев'язок.

Важливе місце в структурі навчальної програми зайняло вивчення та освоєння практичних навиків здійснення перед- та післяопераційного догляду за хворими у відділеннях пластичної хірургії та клініках косметичної медицини. Подання цього матеріалу надасть можливість майбутнім спеціалістам навчитися проводити косметичні гігієнічні та лікувально-профілактичні заходи в умовах косметологічного закладу після перенесених пацієнтами пластичних операцій. А також зазначені навички допоможуть майбутньому фахівцеві обґрунтувати і раціонально застосувати препарати та процедури догляду за шкірою для збереження більш тривалого післяопераційного ефекту залежно від типу хірургічного втручання та анатомо-фізіологічних властивостей шкіри пацієнтів.

Крім того, частину лекційних та практичних годин відведено на ознайомлення з технічними прийомами та методами, які використовуються в реконструктивній хірургії. Адже вони є дуже схожими, а іноді навіть аналогічними з прийомами естетичної хірургії. Тому ці два напрямки хірургії в міжнародних класифікаціях об'єднані під назвою пластичної хірургії. Різні варіанти реконструктивних операцій демонструються студентам численними фото та відеоматеріалами і безпосередньо в операційній відділенні опікової травми та пластичної хірургії.

Внесення у навчальну програму з предмета питань щодо технології виготовлення ксенодермотрансплантатів зі шкіри свині, ксенодермального порошку та їх практичного застосування у пластичній хірургії та косметології пов'язане з безпосереднім створенням, розробкою, введенням в практику усіх відділень та центрів опікової травми та пластичної хірургії України, багаторічним досвідом використання названих засобів проф. В. В. Бігуняком [2]. Під час практичних занять студенти мають змогу не лише отримати детальну інформацію з даної теми, але бути присутніми чи допомагати під час виконання пластик та перев'язок за допомогою названих засобів, спостерігати за певними етапами їх виготовлення.

Наявність у навчальній програмі ряду питань щодо патологічних рубців, їх діагностики, різноманітності проявів та широкого спектра неінвазивних, малоінвазивних та інвазивних процедур для їх профілактики та лікування пов'язана з значним досвідом практичної та наукової роботи у цьому напрямку доц. Н. В. Гуди. Під час викладання цих тем студентам надається можливість спостерігати багато з обговорюваних процедур в реальному часі, знайомитися з досвідом використання різних методик шляхом перегляду альбомів з фото пацієнтів до і після лікування. У майбутньому це дозволить провізорам-косметологам професійно консультувати та скеровувати пацієнтів з рубцевими деформаціями різної етіології на ту чи іншу методику чи процедуру з метою профілактики та лікування.

Висновки. Введення в план навчання студентів V курсу фармацевтичного факультету ТПКЗ предмета “Основи косметичної хірургії” є абсолютно обґрунтованим. Завдяки досвіду роботи в пластичній хірургії професорсько-викладацького складу, вивченню і розробці викладачами курсу засобів та нових методик, що з успіхом використовуються у відновній косметології, на курсі комбустіології кафедри загальної та оперативної хірургії з топографічною анатомією максимально оптимізовано викладання даного пред-

мета з поданням детальних теоретичних знань і забезпечено можливість повноцінного отримання прак-

тичних навиків студентами – майбутніми фахівцями у сфері косметології.

Література

1. Основи косметичної хірургії : прогр. навч. дисц. спец. 7.110202 “Технологія парфумерно-косметичних засобів” для студ. вищих навч. закл. III-IV рівнів акред./укл. : О. І. Глінченко та ін.– Х. : Вид-во НфаУ, 2006. – 12 с.
2. Бігуняк В. В. Термічні ураження / В. В. Бігуняк, М. Ю. Повстяний. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. – 194 с.
3. Белоусов А. Е. Пластическая, реконструктивная и эс-

тетическая хирургия / А. Е. Белоусов. – Санкт-Петербург : Гиппократ, 1998.
4. Пер Хедер. Энциклопедия пластической хирургии. / Пер Хедер. – Минск : Издательство Астрель, 2000.
5. Гайдук И. В. Все о косметике / И. В. Гайдук, В. И. Гайдук, И. И. Фришберг. – Запорожье : Колос, 1992. – Ч. 3. – 191 с.